

ПРАВО ГРОМАДЯН УКРАЇНИ НА МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ В США ТА КАНАДІ В РОЗРІЗІ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

THE RIGHT OF UKRAINIAN CITIZENS TO MEDICAL CARE IN THE US AND CANADA IN THE CONTEXT OF PRIVATE INTERNATIONAL LAW

Корнєва П.М., к.ю.н.,

асистент кафедри цивільного судочинства, арбітражу та міжнародного приватного права
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Стаття присвячена дослідженню соціального захисту громадян України, які були вимушені покинути Україну та шукати притулку в Сполучених Штатах Америки та Канаді, в частині отримання ними медичної допомоги. Автором аналізуються безпрецедентні кроки урядів цих країн, спрямовані на інтеграцію громадян України в медичну систему, забезпечення їх можливістю отримувати всі види медичної допомоги, не зважаючи на їх соціальний рівень та зайнятість.

Зокрема, в статті надається характеристика таким соціальним програмам з медичного страхування українців, які існують в Сполучених Штатах, як Медична допомога біженцям – Refugee Medical Assistance (RMA) та Medicaid, а також правам на медичну допомогу громадянам України, які прибули до Канади у межах програми Canada-Ukraine authorization for emergency travel.

В результаті дослідження актуального стану регулювання відносин щодо надання громадянам України доступу до медичних послуг у Сполучених Штатах Америки та Канаді, автор робить висновки про неабсолютність прав українців на медичну допомогу в цих країнах.

Враховуючи страховий характер надання медичних послуг у цих країнах, автором робиться висновок, що доступ українців до медичних послуг також відбувається через страхування. У разі прибуття до Сполучених Штатів Америки чи Канади громадянина України як особи, що потребує тимчасового притулку саме через війну, що була розв'язана росією проти України, така особа, як правило, інтегрується в систему державної страхової медицини (тобто отримує статус застрахованої особи) за заявницьким принципом.

В інших випадках, громадяни України мають самостійно забезпечити страхування себе та своїх сімей на випадок необхідності отримання медичних послуг, наприклад, шляхом працевлаштування та відрахування відповідних страхових виплат, або ж шляхом укладення договорів приватного медичного страхування.

Ключові слова: право на медичну допомогу, заявницький принцип, медичне страхування, особистий закон біженця, соціальний захист.

The article is devoted to the study of social protection of Ukrainian citizens who were forced to leave Ukraine and seek asylum in the United States of America and Canada, in terms of medical care. The author analyzes the unprecedented steps taken by the governments of these countries to integrate Ukrainian citizens into the medical system and ensure that they have access to all types of medical care, regardless of their social level and employment.

In particular, the article describes such social health insurance programs for Ukrainians existing in the United States as Refugee Medical Assistance (RMA) and Medicaid, as well as the rights to medical care for Ukrainian citizens who have arrived in Canada under the Canada-Ukraine authorization for emergency travel program.

As a result of the study of the current state of regulation of relations concerning the provision of access to medical services to Ukrainian citizens in the United States of America and Canada, the author concludes that the rights of Ukrainians to medical care in these countries are not absolute.

Given the insurance-based nature of healthcare in these countries, the author concludes that Ukrainians also have access to healthcare through insurance. If a Ukrainian citizen arrives in the United States or Canada as a person in need of temporary asylum because of the war waged by Russia against Ukraine, such a person is usually integrated into the state insurance healthcare system (i.e., receives the status of an insured person) on an application basis.

In other cases, citizens of Ukraine have to provide insurance for themselves and their families in case of need for medical services, for example, through employment and deduction of the relevant insurance payments, or by concluding private health insurance contracts.

Key words: right to health care, applicant principle, health insurance, personal refugee law, social protection.

Протягом останніх півтора років рівень міграції наших громадян до інших країн суттєво збільшився, що пов'язано, в першу чергу, із воєнною агресією РФ. Наші співвітчизники на різних правових підставах на сьогодні проживають не тільки в країнах Європи, а й в країнах дальнього зарубіжжя, зокрема, в США та в Канаді. Ці країни наразі демонструють небачений до того рівень підтримки наших громадян, максимально інтегруючи їх в своє суспільство. Це стосується, зокрема, й надання нашим співвітчизниками цілої низки соціальних прав, що майже прирівнюються до прав громадян цих країн. У цій статті зупинимось окремо на праві громадян України на медичну допомогу.

Відповідно до статті 16 Закону України «Про міжнародне приватне право» від 23.06.2005 № 2709-IV особистим законом біженця вважається право держави, у якій він має місце перебування [1]. Таким чином, відносини щодо надання медичної допомоги громадянам України, які знайшли притулку в США та Канаді, мають регулюватися законодавством цих країн.

Відповідно до Закону про імміграцію та натуралізацію (INA) згідно зі ст. 212 (D)(5) INA секретар Департаменту

внутрішньої безпеки США може надати іноземному громадянину статус пароль для в'їзду і тимчасового перебування в Сполучених Штатах при наявності у нього серйозних медичних чи гуманітарних обставин, а також при інших надзвичайних невідкладних ситуаціях. Статус пароль – спеціальний юридичний інструмент, який надає іноземному громадянину можливість фактично знаходитися протягом певного часу на території США, в той час як юридично він вважається не допущеним в країну. Як правило, статус пароль застосовується в ситуаціях, що вимагають гуманного ставлення до Заявника або членів його сім'ї, а також може бути застосований у випадках безпосередньої загрози життю або в інтересах державних органів США і суспільства (наприклад, для участі в судовому процесі). Гуманітарний пароль – один з найбільш поширених і часто використовуваних напрямків статусу пароль. Гуманітарний пароль є винятковим дозволом на в'їзд до Сполучених Штатів і надається з міркувань гуманізму особам, які відповідно до закону не мають права на в'їзд в США [2].

Посольство України в Сполучених Штатах повідомляє, що українці, які отримали або отримають гуманітарний

пароль в США в період з 24.02.2022 по 30.09.2023 у зв'язку зі збройною агресією росії проти України, мають право подавати документи на основні пільги, доступні для біженців до закінчення терміну їх гуманітарного пароля [3].

Міністерство охорони здоров'я та соціальних служб США підтверджує вказану інформацію та зауважує, що українські бенефіціари гуманітарного паролю можуть отримати до 12 місяців Медичної допомоги біженцям (*Refugee Medical Assistance – RMA*) для покриття своїх медичних потреб. RMA забезпечує те саме медичне страхування, що й Medicaid. Крім того, українські бенефіціари гуманітарного паролю можуть мати право на проходження домашнього медичного огляду, відомого як Медичне обстеження для біженців, що фінансується Управлінням переселення біженців (*Office of Refugee Resettlement*). Медичний огляд спрямований на виявлення стану здоров'я біженців, яке могло б загрожувати їхньому благополуччю, надання щеплень, необхідних для навчання та роботи, та направлення до лікарів первинної медичної допомоги або спеціалістів для постійного медичного обслуговування [4].

Крім того, більшість малозабезпечених українців на гуманітарному паролі мають право на безкоштовну медичну страховку для малозабезпечених резидентів – Medicaid [5].

Страховка Medicaid покриває всі необхідні медичні послуги, включаючи заплановані відвідування лікарів, швидку допомогу, невідкладну медичну допомогу, лікування хронічних захворювань, процедури діагностики, операції та госпіталізацію, пологи та рецептурні медичні препарати. Всі ці послуги покриваються на 100% і безкоштовні для українців. Покриття стоматології та офтальмології залежить від конкретного штату. Під час оформлення Medicaid можна запросити ретроактивне покриття медичних послуг за три попередні місяці [5].

Медичні послуги за страховкою Medicaid надаються приватними страховими компаніями. Як правило, це ті ж самі компанії, що продають приватні страхові плани. Страховальник має право обрати страховий план у межах страховки Medicaid [5].

Однак, не всі українці, які перебувають в США, мають гуманітарний пароль. Для таких осіб Уряд США застосовує спеціальний правовий статус – Статус тимчасового захисту (*Temporary Protected Status (TPS)*). Статус тимчасового захисту – це тимчасовий імміграційний захист, який надається громадянам певних країн, які не можуть повернутися на батьківщину через триваючий збройний конфлікт, екологічну катастрофу чи інші небезпечні обставини, визначені Державним департаментом США. Особи, яким надано TPS, захищені від виселення зі Сполучених Штатів і їм дозволяється працювати, якщо вони отримують дозвіл на працевлаштування через TPS. Міністерство національної безпеки США призначило TPS для України на 18 місяців, починаючи з квітня 2022 року. У разі надання, статус TPS діє лише до кінця визначеного країною періоду, незалежно від подання особи чи дати схвалення. Поточний період TPS для України діяв до 19 жовтня 2023 року [6].

Незалежні українці зі статусом TPS без гуманітарного пароля у загальному випадку мають право лише на Emergency Medicaid. Але деякі штати надають повне

покриття Medicaid для певних категорій людей зі статусом TPS, подекуди навіть тим, хто приїхав за туристичними візами B1/B2 [5].

Уряд Канади також активно долучився до допомоги українським біженцям, які були змушені покинути Україну через воєнну агресію рф.

17 березня 2022 року була започаткована спеціальна програма для біженців з України, які бажають прибути до Канади, яка отримала назву «Канадсько-український дозвіл на екстрені поїздки (*Canada-Ukraine authorization for emergency travel, CUAET*)». CUAET – це один із низки спеціальних заходів уряду Канади на підтримку народу України. Програма передбачає надання українцям і членам їхніх сімей подовжений статус тимчасового резидента й дозволяє їм працювати, навчатися та перебувати в Канаді, доки вони не зможуть безпечно повернутися на батьківщину [7].

Як і в США, медицина в Канаді є страховою. З 1984 року в країні діє *Canada Health Act*, яким регулюються відносини із отримання медичної допомоги жителями та громадянами Канади. Вказаний нормативний акт передбачає отримання медичної страховки *Health Insurance Card (HIC)* [8].

Зазвичай на іноземців, які не мають резидентного статусу в Канаді, не розповсюджуються послуги державної системи охорони здоров'я. Проте, українці у межах програми *Canada-Ukraine authorization for emergency travel* мають право на отримання послуг державної системи охорони здоров'я, проте залежно від провінції чи території їх проживання [9].

При цьому, в тому випадку, якщо у певній провінції чи території Канади громадянину України-учаснику програми *Canada-Ukraine authorization for emergency travel* надається право на отримання послуг державної системи охорони здоров'я, такі особи мають можливість отримати відкритий дозвіл на роботу після прибуття до Канади, що дозволяє за умови працевлаштування долучитися до державної системи охорони здоров'я. Крім того, українці мають право укласти договір на приватне медичне страхування відповідно до пропозицій, що мають місце на ринку медичного страхування Канади [9].

Висновки. Дослідивши особливості долучення українців до системи медичних послуг, що надаються в США та Канаді, можна зазначити, що на сьогодні уряди цих країн запровадили найбільш сприятливі умови для громадян нашої держави, що були змушені покинути батьківщину через воєнну агресію рф.

При цьому, однак, враховуючий страховий характер надання медичних послуг у цих країнах, слід відзначити, що доступ до медичних послуг відбувається через страхування. У разі прибуття до США чи Канади громадянина України як особи, що потребує тимчасового прихистку саме через війну, вона, як правило, інтегрується в систему державної страхової медицини (тобто отримує статус застрахованої особи) за заявницьким принципом.

В інших випадках, громадяни України мають самостійно забезпечити страхування себе та своїх сімей на випадок необхідності отримання медичних послуг, наприклад, шляхом працевлаштування та відрахування відповідних страхових виплат, або ж шляхом укладення договорів приватного медичного страхування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23.06.2005 № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text> (дата звернення 31.10.2023).
2. Гуманітарний пароль США. URL: <http://uk.deportation.com.ua/gumanitarniy-parol-ssha> (дата звернення 31.10.2023).
3. Пільги для українців, які отримали гуманітарний пароль в США. URL: <https://usa.mfa.gov.ua/news/pilgi-dlya-ukrayinciv-yaki-otrimali-gumanitarnij-parol-v-ssha> (дата звернення 31.10.2023).
4. Benefits for Ukrainian Humanitarian Parolees. URL: <https://www.acf.hhs.gov/orr/fact-sheet/benefits-ukrainian-humanitarian-parolees> (дата звернення 31.10.2023).
5. Медстрахування. Nova Ukraine. URL: <https://refugees.novaukraine.org/uk/health-insurance/> (дата звернення 31.10.2023).

6. Статус тимчасового захисту (TPS) для українців: передумови та вимоги. URL: <https://ukrainetaskforce.org/uk/status-tymchasovoho-zakhystu-tps-dlya-ukrayintsiv-peredumovi-ta-vimogi/> (дата звернення 31.10.2023).

7. Government of Canada. URL: <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/news/2022/03/canada-ukraine-authorization-for-emergency-travel-en-ua.html> (дата звернення 31.10.2023).

8. Особливості медицини в Канаді. URL: <https://migrant.biz.ua/kanada/zhittya-de-kanada/medytsyna-v-kanadi.html> (дата звернення 31.10.2023).

9. Government of Canada. URL: <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/services/immigrate-canada/ukraine-measures/settlement/welcome-canada/health-care.html#provinces-territories> (дата звернення 31.10.2023).